

2020-01-08

Plan över serviceutvecklingen vid Stadsbiblioteket i Jakobstad

En första rapport, januari 2020

**Enligt uppdrag Bildn 24.4.2019 § 36
Arbetsgruppen för uppgörande av en plan
över serviceutvecklingen vid Stadsbiblioteket i
Jakobstad**

Innehållsförteckning

Inledning & förord	2
Miljötänk	4
Café	5
DIY -Makersplace	6
Lugn & Ro	7
Låt konsten ta plats	7
Låt barnen ta plats	8
Låt musiken ta plats	9
Självbetjäning	10
Meröppet på stadsbiblioteket	11
Medieuppfostran	14
Samarbete	14
Tillgänglighet	15
Multikulturellt	15

Inledning

Relevant, tankeväckande, trivsamt och synligt.

Vår framtidsplan betonar nya infallsvinklar, målsättningen är inte att ge en heltäckande bild av det framtida bibliotekets verksamhet.

Förord / Esipuhe:

KEHITTÄMISSUUNNITELMAN YTIMESSÄ NÄKYVÄ KIRJASTOLAIN KIRJAIN JA HENKI

Vuonna 2017 voimaan tulleen kirjastolain mukaan yleisten kirjastojen tehtävänä on edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota pääsy tietoon ja kulttuuriin sisältöihin. Kirjastoon kuuluvat siis kirjallisuuden ja sanataiteen lisäksi kuvataiteet ja musiikki, faktat ja tieto. Kirjasto on edelleen paikka, jossa voi pysähtyä, rauhoittua ja syventyä painettuihin aineistoihin, mutta lain nojalla kirjaston tulee myös tarjota tiloja työskentelyyn, harrastuksiin ja kohtaamisiin sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista keskustelua. Tarkoitus on törmäyttää turvallisessa ympäristössä erilaisia näkemyksiä niin aineistojen kuin ihmistenkin tasolla. Kaiken tämän tavoitteena on tukea aktiivista kansalaisuutta, moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta. Vain valveutuneet, informoidut kansalaiset voivat muodostaa perusteltuja, tosiasioihin pohjaavia mielipiteitä ja osallistua päätöksentekoon. Toiminnallaan kirjastot vahvistavat omalta osaltaan demokratiaa.

Kirjastolain kirjain ja henki - kaikki edellä mainittu - näkyy Pietarsaaren kaupunginkirjaston palveluiden kehittämissuunnitelmassa, joka on aktiivinen lähtölaukaus uudelle vuosikymmenelle. Syksyn 2019 aikana kirjaston innokkaat ja osaavat ammattilaiset listasivat henkilökunnan työpajoissa tapoja, joilla jo nyt toteutetaan kirjastolain asettamia tavoitteita ja huomioidaan oman kaupungin paikalliset tarpeet: kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, vilkas kulttuurielämä, lukuisat aktiiviset liikunnan ja urheilun harrastajat, monet ja monipuoliset yritykset, useilla kielillä opiskelevat nuoret, runsas työväenopistojen kurssitarjonta ja näistä seuraavat aineistotarpeet. Suunnitelmiin vaikuttavat lisäksi toimintaympäristön isot muutostrendit kuten ympäristöajattelu, yhteisöllisyys ja palveluiden ja sisältöjen siirtyminen verkkoon: kirjasto heijastaa ympäröivää maailmaa ja auttaa suunnistamaan uusissa tilanteissa. Henkilökunnan työpajojen tulokset näkyvät tässä raportissa ja tulevassa toiminnassa.

YHTEISET ARVOT OHJAAVAT TOIMINTAA

Pietarsaaren kirjaston strategiset kehittämissuunnitelmat kiinnittyvät kirjastolaitoksen kansallisiin, yhdessä työstettyihin arvoihin, joita ovat tasavertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus. Tasavertaisuus toteutuu muun muassa erilaiset kohderyhmät huomioimalla: tiloja ja palveluita tarvitaan niin lapsille ja aikuisille, nuorille ja opiskelijoille. Kun huolehditaan fyysisestä, sosiaalisesta, kielellisestä ja kulttuurisesta esteettömyydestä ja fyysisten ja verkkopalveluiden saavutettavuudesta, varmistetaan, että palvelut tavoittavat kaikki. Vastuullisuus ja rohkeus näkyvät kestävä kehityksen huomioimisessa ja vahvassa ympäristöajattelussa. Vaiheittain toteutettavaksi suunnitellut omatoimiatuotokset lisäävät nekin saavutettavuutta, kun kukin voi hyödyntää kirjastoa itselleen sopivimpana aikana - samalla julkinen tila ja aineistokokoelma on tehokkaassa käytössä, eikä lukkojen takana.

Tilaisuudet ja tapahtumat sekä yhteistyö esim. paikallisten yhdistysten kanssa tukee parhaimmillaan yhteisöllisyyttä. Keskustelutilaisuudet ja erilaisten näkökulmien esiintuominen turvaavat sananvapautta. Kun yhteiskäyttöön hankitaan laitteita ja työkaluja, tuetaan niin uuden oppimista kuin vastuullista kuluttamista: yhdessä voidaan tutustua uuteen tekniikkaan, hyödyntää kalliita laitteita, joita yksittäiset käyttäjät tarvitsevat vain harvoin. Tämä pätee niin 3D-tulostimiin ja laserleikkureihin kuin moneen kirjastoon hankittuihin ompelukoneisiinkin.

KIRJASTO KASVATTA MONILUKUTAUTOISIA KUNTALAISIA

Erityisen tärkeää on edelleen - tai jälleen - lasten ja nuorten lukutaidon edistäminen, jota kirjasto Pietarsaassakin tekee jo aktiivisesti monin tavoin. 11 % nuorista ei enää PISA-tutkimusten perusteella kykene samaan ja näiden koululaisten määrä kasvaa koko ajan. Paikallisesta yläkoulustakin on kantautunut tietoja nuorten heikentyneestä luetun ymmärtämisestä: suhteellisen yksinkertaisestakin tekstistä on useiden vaikea saada selkoa. Yhtä huolestuttavaa on, että kelpo lukijatkaan eivät nauti lukemisesta. Vaikka suomalaiskoululaiset kokonaisuudessaan ovat edelleen lukijoiden kärkikastia, heidän lukumotivaationsa on kansainvälisten PISA- ja PIRLS-tutkimusten mukaan maailman heikoimpia. Lukeminen ei ole enää kivaa. Lukevat aikuiset esikuvat eivät ole myöskään lisääntymässä, koska 16 prosenttia neljäsluokkalaisten lasten vanhemmista ilmoittaa pitävänsä lukemisesta vain vähän. Tämäkin luku on viime vuosina noussut.

Suomessa on lisäksi noin 400 000 aikuista, joiden lukutaito ei ole arjessa selviytymisen kannalta riittävällä tasolla. He eivät ole kokonaan lukutaidottomia, vaan lukemaan tottumattomia. Varsinaisesta lukihäiriöstä tai oppimisen vaikeudesta on kyse vain muutaman prosentin kohdalla. Lukemaan tottumattomuus ei tarkoita vain sitä, ettei kaunokirjallisuus kiinnosta, vaan näillä sadoilla tuhansilla ei ole halua ja kykyä lukea juuri mitään muitakaan tekstejä. Kirjastolla on tässä tärkeä rooli.

Pietarsaassakin yksi tärkeä kehittämiskohde on kirjaston yhteistyö koulujen kanssa. Lukutaidon käsite on laajentunut kattamaan myös muita sisältömuotoja kuin kirjoitettua tekstiä: meidän on hallittava visuaalinen viestintä, digitaaliset sisällöt, verkkopalveluiden hyödyntäminen ja etenkin media- ja lähdekriittinen asenne ja lukutaito. Nämäkin kuuluvat kirjastojen toimenkuvaan.

ETEENPÄIN!

Kehittämissuunnitelmaan on poimittu uudet avaukset, totutusta poikkeavat toimintatavat ja seuraavien vuosien tärkeimmät kehittämiskohteet. Kun perustoiminta, suunnitelman osat alueet ja niiden painotukset konkretisoidaan tulevien vuosien toimintasuunnitelmissa, kirjasto turvaa entistä paremmin kuntalaisten yhdenvertaisuutta matalan kynnyksen tilana ja palveluna, edistää perinteistä mutta myös uudenmuotoista lukutaitoa, toimii paikkana kohtaamiselle, rauhoittumiselle ja hiljentyämiselle, uuden oppimiselle, opiskelulle, harrastamiselle ja työnteolle ja lisää viime kädessä kuntalaisten hyvinvointia.

Päivi Jokitalo

Miljötänk

Målsättning: biblioteket skall vara både en förebild i miljöfrågor och en miljöutbildare

Byggnaden

- undersök energiåtgången för datorer, lampor och skärmar
- planteringar på innergården
- fler och snyggare cykelställen
- möjlighet att ladda elbil eller elcykel utanför biblioteket
- solpaneler på taket?

Minskad miljöpåverkan

- undvik att skriva ut broschyrer - all information om biblioteket finns på webben
- kvitton endast som e-post
- endast papperskassar till salu
- kunder ombeds spara filer till USB i stället för att skriva ut till papper
- avfallssortering i samband med evenemang
- inga pappershanddukar på wc
- miljövänligt material i 3D-printern

Evenemang

- diskussionskvällar om aktuella händelser
- föreläsningar kring miljöfrågor
- fröbytdagar
- verkstäder för barn, materialet är återanvänt
- alla nationella miljöveckor uppmärksammas

Green Corner

- permanent utställningshelhet: hyllor och golvutrymme i aulan på våning 1
- utställningar på miljötema uppbyggda med interaktivitet, taktila modeller, filmer
- öppet för alla kunder
- riktas speciellt till inbjudna skolklasser, elever i alla åldrar
- bokutställningar i anslutning till pågående tema
- förverkligas i samarbete med skolor, stadens kommunikatör, m.fl.

Medvetenhet hos personalen

- miljögrupp inom biblioteket som uppgör en miljöstrategi
- strategin ska vara enkel, praktisk och konkret
- miljötänket genomsyrar vardagen

Café

Pietarsaarelaisten oma olohuone, keskeisessä sijainnissa ja erinomaisessa ympäristössä!

Mihin konseptimme perustuu. Tavoitteenamme on tehdä Pietarsaaren kaupunginkirjastosta ympäristöajattelun edelläkävijä ja luoda Pietarsaaren keskustaan paikka johon saa tulla rauhoittumaan, opiskelemaan, harrastamaan, sivistymään, kehittämään itseään ja nauttimaan kulttuurista. Keskeistä tällaiselle paikalle on tarjota kävijöille mahdollisuus myös pysähtyä hetkeksi ja henkisen ravinnon lisäksi nauttia oikeasta ravinnosta. Siksi näemme, että tulevaisuudessa Pietarsaaren kaupunginkirjaston tiloissa voisi toimia ympäristöajattelua tukeva kahvila

Mitä sitten on ympäristöajattelu? Ympäristöajattelun perusajatus on se, että tuotteiden valmistuksessa minimoidaan raaka-aineet ja energiankulutus yhtä tuotetta kohti (luonnonvarojen säästäminen). Tuotteet tulisi suunnitella siten, että niiden käyttö ja jätteenkäsittely aiheuttaisivat mahdollisimman vähän haittaa ympäristölle. Raaka-aineet tulisi mahdollisimman läheltä, jolloin lähiruoka-ajattelu toteutuu myös ja tuotteiden logistiset kustannukset olisivat mahdollisimman pieniä, energian tarve vähenee ja haitat ympäristölle pienenevät. Pakkausmateriaali tulisi olla kierrätettävää ja sitä tulisi olla mahdollisimman vähän. Ympäristöajattelu on myös elinkaariajattelua, siinä otetaan huomioon koko tuotteen ympäristöön vaikuttava tuotantohistoria aina raaka-aineen hankinnasta jätteiden käsittelyyn. Ympäristöä kunnioittava hoitaa ympäristöasiansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Pietarsaaren kirjastokahvilan tulisi erottumaan Pietarsaaren kaupungin kahvilatarjonnasta nimenomaan ympäristöajattelullaan. Pyrkisimme painottamaan tuotteissamme, raw food-raakaruokaa, vegaanivaihtoehtoja, ruoan tuoreutta, terveyttä ja ekologisuuksiä sekä mahdollisimman paljon lähiruokaa hyödyntäen. Kahvilan toiminta laajentaisi myös kirjaston asiakaskuntaa ja madaltaa entisestään kirjaston palveluiden käyttämistä.

Sisustus oltava kirjaston ilmeeseen sopiva, ei klininen tai virastomainen. Kahvilan kautta olisi mahdollisuus tuoda kirjastoon kodinomaisuutta, lämpöä ja tunnelmaa. Luoda paikka, johon Pietarsaarelaiset voi tulla olemaan ja viihtymään. Kirjastosta koko Pietarsaaren keskustan omaksi olohuoneeksi. Suurimmat satsaukset luultavasti nimenomaan kalusteisiin, sisustukseen ja valaistukseen, kirjaston seinät luovat jo itsestään tietynlaisen tunnelman. Kalusteet kierrätyksestä? Sympaattista, vaihtelevaa ja uniikkia. Viherkasveja, myös seinille? Aukioloajat vain kirjaston ollessa auki tai laajennettu aukioloaika kuten lehtisalissa, eli kahvila auki aina kun lehtisalikin?

Kahvilassa tarjottavat tuotteet tulisivat olla tuoretta, helppoa valmistaa, ilman kuumennusta ja itse valmistustila ja palvelutiski eivät saisi viedä paljoa tilaa. Tässä muutama vaihtoehto eri palvelukonsepteille:

- Salaattibaari
- Mehubaari/smoothiebaari
- Vegaaniset annokset, raakaruokaa. Tuorepuurot/raakapuurot, pick and choose jogurtti annokset, salaattiannokset, täytetyt leivät, tuoreet smoothiet, luomukahvi ja tee
- Oma kahvi ja/tai tee valikoima. Omien kahvisekoitusten tai teen maustaminen/myyminen tai yhteistyö paikallisten pienyrittäjien kanssa.

Tarkka liiketoimintasuunnitelma tulisi tehdä, kun konsepti on valmis. Kannattavuuslaskelma. Asiaksmääräarvio, mitä myydään ja paljonko. Remontin kustannukset, kalusteiden ja sisustuksen hankinta, koneet, astiat, raaka-aineet, tarvikkeet ja palkat sivukuluineen. Montako asiakaspaikkaa, kuinka paljon take away myyntiä. Kuinka paljon myyntiä kuukaudessa, päivässä, tunnissa. Paljonko keskiostoksen tulisi olla.

Mainonta ja viestintä. Kaupungin sivuilla ja sosiaalisessa mediassa, lehdessä, hakukoneissa, kävelykadun katumainokset, ilmoitustauluilla ja kouluissa. Hypetys eri kanavissa, kaikkialla. Ikkunateippaukset ja näkyvyys ulospäin, miten onnistuu?

Lopuksi tärkein päätös on, että tulisiko kahvilan olla kirjaston omaa toimintaa ja siihen palkataan erillistä kahvilahenkilökuntaa vai tehdäänkö kahvilalle tilat ja siihen saa tulla ulkopuolinen yrittäjä vuokrasopimuksella. Yrittäjän tulisi hyväksyä ympäristöajattelua tukeva konseptimme.

DIY - Makerspace

Sana makerspace on yleinen termi paikalle, jossa ihmiset kokoontuvat tekemään asioita. Makerspace tilat voivat keskittyä elektroniikkaan, robotiikkaan, puuntyöstöön, ompeluun, laserleikkaukseen, tietokoneohjelmointiin, taiteisiin, kuvan ja videonkäsittelyyn tai näiden taitojen yhdistelmiin.

Tämä määritelmä on erityisen hyödyllinen, koska se tuo esiin makerspace tilojen useita ominaispiirteitä: makerspace toiminta perustuu juurikin yhteisön etuihin, toiminta tapahtuu yhteisössä ja makerspace tilat parantavat luovuutta ja ongelmanratkaisutaitoa.

Kehittyvät markkinat, muuttuva talous, trendit, sosiaalisekologinen ajattelutapa, kaikki tukevat makerspace ajattelutapaa: makerspace tukee innovaatiota ja vauhdittaa muutosta, tukee osaamista ja tilojen käyttäjien luontaista luovuutta. Makerspace tilat antavat kaiken ikäisille uuden ympäristön toteuttaa itseään, koulun, työn tai kodin ulkopuolella. Makerspace tilat kannustavat kaikenlaiseen tekemiseen.

Makerspaces kutsuu opiskelijoita, lapsia, nuoria ja aikuisia olemaan, luojia, keksijöitä, suunnittelijoita, yhteistyökumppaneita ja ongelmanratkaisijoita. Makerspace on evoluutiovaihe kirjaston tilojen suunnittelussa ja käyttämisessä. Se on tila, jossa saa ajatella, oppia, tehdä, luoda, tuottaa ja jakaa; tila, joka hyödyntää useita oppimistapoja. Se on paikka, jossa todellakin voi keksiä pyörän uudelleen, hyödyntäen ja yhdistäen luovuutta, logiikkaa, käsityötaitoja ja taiteita.

Makerspace tiloja voisi käyttää 3D-tulostukseen, kuvataiteeseen, käsitöihin (ompelukoneet, tekstiili ja kangastyöt), kuvankäsittelyyn ja videokuvaukseen (green screen, salamavalot, tietokoneet kuvankäsittelyä/videonkäsittelyä varten), streaming corner (internet striimaus, youtube, vlogin tekemistä varten), Lego-seinä jossa kaikki saavat luoda Legoista seinälle mitä haluavat, virtuaalihuone tietokoneineen ja VR-laseineen.

Pietarsaaren kaupunginkirjastossa on aloitettu makerspace hankkimalla ensimmäinen 3D-tulostin ja tarkoituksena olisi hankkia toinenkin lähitulevaisuudessa.

Makerspace luo uusia mahdollisuuksia kirjaston tilojen hyödyntämiselle.

Lugn&Ro

Biblioteket är en plats för alla och skall tillåta en del stök
Men biblioteket har också som uppgift att ge plats för studier, lärande och kontemplation

Läsplatser på våning 2

En separat avdelning med tysta läsplatser / forskarplatser skapas på våning 2.

Forskning, läsande och lärande i fokus

Avdelningen avskiljs med glasvägg mot faktaavdelningen

Förslag på placering: Nuvarande kaffehörna, längst bort mot Rådhusgatan på våning 2.

Tydliga och stränga regler angående tystnad och respekt för andra. Personalen kan ingripa om reglerna inte följs.

Möjlighet att boka en plats via bokningssystem

Matta på golvet. God och ändamålsenlig belysning. Många eluttag för bärbar dator

Läsfåtöljer

Många läsfåtöljer placeras ut på avdelningarna

Lugna läsrum för både barn och vuxna

Låt konsten ta plats

Bibliotekets konstutställningar är något som lockar besökare i alla åldrar och användarsegment.

Biblioteket ger idag konstnärer, (både amatörer och professionella) möjlighet att ställa ut sina tavlor (el. skulpturer, installationer) på både första och andra våningen. Konstutställningarna på första våningen hänger vanligen under 2 månader, och utställningarna på andra våningen hänger under 6 månader.

Marknadsföringen av konstutställningarna kunde utökas, till exempel genom att biblioteket medverkar till att arrangera en vernissage för varje utställning. I samband med vernissagen kunde biblioteket ge möjlighet för den aktuella konstnären att berätta om sitt konstnärskap vid ett evenemang i bibliotekets grupprum.

För att ytterligare lyfta verksamheten borde vi utreda ett samarbete med Novias konstutbildning och också med barnkonstskolan Balatako.

Låt barnen ta plats

Bibliotekets barn- och ungdomsavdelning ska vara en trygg plats för barn och unga i centrum av Jakobstad. Ett ställe där barnen får ta plats och där barnens behov och önskemål är viktiga. Avdelningen ska vara en naturlig plats för barnfamiljer och för barn i alla åldrar. Avdelningen ska inte vara en lekplats men gärna en lekfull plats som väcker fantasi, upptäckarglädje, nyfikenhet och framförallt läslust.

Utvecklingsidéer för avdelningen

Jakobstads centrum behöver en plats för barn och barnfamiljer. Bibliotekets barn- och ungdomsavdelning kan vara ett sådant ”tredje rum” för barnfamiljerna. Den nuvarande barnavdelningen är i behov av mer utrymme och det är svårt att flytta om hyllorna. En idé kunde vara att flytta barn- och ungdomsavdelningen till utrymmet mot gågatan (nuvarande tidningsläsesalen). På detta sätt skulle barnavdelningen bli mer lättillgänglig och samtidigt fungera som ett trevligt skyltfönster mot gågatan.

Övriga tankar och utvecklingsidéer för avdelningen:

- Småbarnsfamiljer och mammagrupper/föräldragrupper ska känna sig välkomna på avdelningen: barnvagnsparkering och utrymme att ta sig fram med barnvagn, skötrum, mikrovågsugn/ammningsfåtölj, mjuk matta där de minsta kan krypa
- Fler sittplatser och läsplatser: Rymliga fåtöljer/soffor där föräldrar kan sätta sig ner och läsa med sitt barn. Krypin/läskojor/läsholkar där äldre barn kan få läsa.
- Utrymme att ställa ut böcker så att de lockar till läsning
- Utrymme för ”specialhyllor”: t.ex. äppelhylla, föräldrahylla/svåra ämnen-hylla, olika temahyllor
- Utrymme för flera låga bilderbokshyllor, så att barnen kan bläddra bland böckerna och gärna flexibla lösningar (hyllor på hjul) om man vill ordna evenemang.
- Möjlighet att ställa ut barnkonst/ordkonst (man kunde utöka samarbetet mellan Balatako/Ordkonst, men också låta skolklasser och daghem ställa ut sina alster)
- välfungerande informationsdisk: personalen ska vara synlig för barnen, så att barnen vågar ta kontakt och disken borde vara ergonomisk då personalen hanterar tunga boklådor till daghem och skolor
- Biblioteket har redan ett sagorum som används flitigt. Det behövs fortsättningsvis ett sådant avskilt utrymme där man kan ta emot olika barngrupper. Rummet får gärna vara flexibelt så att man kan ta emot allt från daghemsgrupper till högstadielklasser. Rummet kan användas av besökarna då det inte är bokat.
- Barnavdelningen kunde ha en egen maskot/logo för att bättre synliggöra verksamheten.
- Barnavdelningen kunde ha något lekfullt som fångar barnens uppmärksamhet (jfr Larsmo biblioteks båt) t.ex: ett tåg med bilderboksvagnar eller läskupéer, en Strengbergsklocka i minityr där barnen kan vrida om visarna, en ”sagoskog” eller ett träd där det växer böcker, en koja, en hemlig ingång till barnavdelningen som bara barnen kan krypa in genom...

- Barn och unga borde tas med i planeringen av avdelningen och få komma med önskemål (t.ex. "Rita ditt drömbibliotek", post-it-lappar med idéer)

En plats för ungdomarna

Ungdomarna kunde få ett eget utrymme i biblioteket. Här kan man placera allt material för ungdomar (skönlitteratur och fakta, serier, filmer, musik, ungdomsböcker på andra språk). Annat som kunde finnas här är läsplatser och läxläsningsplatser, brädspel, möjlighet att spela konsolspel, speldatorer eller surfplattor (t.ex. hublets).

Samarbetet med skolorna > Biblioteksstig

Biblioteket samarbetar redan flitigt med stadens skolor och daghem. Skolor och daghem kan beställa boklådor från biblioteket och är välkomna att boka in ett biblioteksbesök. Detta samarbete kunde stärkas. Utifrån läroplanen och i samarbete med lärare kunde biblioteket planera en "biblioteksstig", dvs. program riktat till olika årskurser (t.ex. åk 1: bekanta sig med biblioteket och få ett lånekort, åk.3 bokprat, åk.6 informationssökning). På detta sätt kunde man säkerställa att alla elever i staden kommer i kontakt med biblioteket.

Förslag på övrig verksamhet och evenemang:

- Samarbete med rådgivningen
- Ordkonst, Babypoesi, Sagostunder, Bokbio
- "Familjelördagar" (pyssel, sagostund, aktiviteter på ett tema)
- Läxhjälp, besök av läshund
- Olika slags evenemang och samarbeten som stärker bibliotekets miljötank

AG

Låt musiken ta plats

Biblioteket har en stor samling material relaterat till musik. I det framtida biblioteket ska musikens plats i bibliotekets verksamhet göras ännu tydligare, på ett sätt som kompletterar det redan aktiva musiklivet i staden. Biblioteket ska vara en naturlig plats för en musikälskare att vara på.

Biblioteket har redan en stor samling musiklitteratur. Dessa innefattar noter, kursböcker i instrument och musikteori, samt annat facklitteratur med musik som fokus. Biblioteket har också en stor samling CD-skivor och filmmaterial relaterat till musik. Detta gör biblioteket till en naturlig plats för den musikintresserade att upptäcka, bekanta sig med och fördjupa sig i musikens värld. Dock är det inte nödvändigtvis så att intresserade vänder sig till biblioteket för material, på grund av bibliotekets traditionellt tysta karaktär. Musiken bör därför vara en synlig del av biblioteket.

Det finns många människor vars musikintresse inte får ett utlopp i varken stadens musikinstitut eller den verksamhet som ordnas via stadens arbetarinstitut. Biblioteket ska vara en naturlig plats för dem att hitta material för att lära sig.

Staden saknar också ett ställe för konsumenter av musik att träffas och lyssna, utbyta idéer och hitta nya influenser. Biblioteket, med sin stora samling ljudmaterial och biografier kunde vara en naturlig mötespunkt för dem också. För dem borde ges möjlighet att lyssna på musik i lurar på biblioteket, endera på bibliotekets egna skivor eller via spellistor som biblioteket modererar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att biblioteket har mycket att erbjuda den musikintresserade. Det finns material för att både väcka och fördjupa intresset för att lyssna till och utöva musik. För att stärka bilden av biblioteket som ett naturligt hem för musiken så bör musikens del i bibliotekets verksamhet synliggöras. Detta kan man göra exempelvis, men inte uteslutande, genom följande verksamheter:

- Anordna konserter i bibliotekets utrymmen.
- Moderera spellistor som sedan publiceras på olika streamingtjänster.
- Lyft fram en aktuell Artist/kompositör. Detta kan göras i form av biografier, noter eller skivor.
- Ordna ”skivråd” där entusiaster kan diskutera utvalda skivor.
- LP-bytardagar.
- Uppmuntra självinläring genom att ställa fram relevanta material.
- Belysa musikens roll som poesi och litteratur genom att uppmärksamma inflytelserika textförfattare.

Investerar i ljudanläggning för musikframträdanden och andra evenemang

Självbetjäning

Självbetjäning är inget självändamål.

Biblioteket kunde utöka självbetjäningen med en förbättrad kundupplevelse i fokus.

Rutinärenden kunde läggas på kunderna att skötas.

- returautomater
- marknadsföring av webbtjänsterna och det digitala materialet
- förbättra kundernas möjlighet att själva navigera sig i biblioteket
- ge användarna möjlighet att själva använda kringutrustning (scanners, skrivare)

Meröppet på stadsbiblioteket

Begreppet meröppet bibliotek (omatoimikirjasto på finska) används för att beskriva den biblioteksverksamhet som erbjuds utöver den normala öppethållningen med full betjäning. Under meröppetider finns ingen personal på plats i biblioteket och huset är låst. Under bibliotekets meröppetider kan hugade användare öppna bibliotekets låsta dörrar med inloggningsförfarande för att kunna besöka biblioteket på egen hand och på eget ansvar.

Genom att erbjuda bibliotekets användare självbetjäningsformen meröppet bibliotek ökar vi tillgängligheten till bibliotekets tjänster. Utbudet av bibliotekstjänster är dock begränsat under den tid biblioteket håller meröppet eftersom det inte finns någon personal på plats.

För att kunna erbjuda meröppet på biblioteket utanför ordinarie öppetid, måste personalen fortlöpande göra en stor insats under arbetsdagen, under den tid som biblioteket har normal öppethållning.

Meröppet på biblioteket kräver att biblioteksfastigheten är anpassad för att möjliggöra meröppet. Det betyder ellås och inloggningsenhet på en eller flera ytterdörrar (man loggar in med bibliotekskort och personlig PIN-kod. Tillgängligheten ska säkras. Även personer med funktionsvariationer ska kunna komma till fastigheten och lämna fastigheten utan problem.

Skede 1. (2019- 2020) Tidningsläsesalen börjar med meröppet under år 2020.

Skede 1 kan inledas när ytterdörren till tidningsläsesalen har fått ellås, en inloggningsenhet (inloggningsbox) är installerad, centralenheten inkopplad och dörrens öppnande fått anpassning för personer med varierad rörelseförmåga (dörr som öppnas med en knapptryckning). Kameraövervakningen (lagrande) ska vara förverkligad. Styrningen av belysning och ventilation ska vara förverkligad. Meddelande via högtalare och meddelande med ljussignaler om när öppetiden tar slut ska vara förverkligat. Rörelsedetektor som larmar om personer som blivit kvar i tidningsläsesalens utrymmen efter tiden för meröppet ska finnas. Ellås på dörr larmar om dörren inte blir stängd som den ska. Utrymningsvägarna ska vara i skick och anpassade för meröppet. Personer med varierad rörelseförmåga ska kunna komma till fastigheten och lämna fastigheten utan problem. Möjlighet att ringa ut från fastigheten till vaktbolag eller motsvarande ska finnas. Väktare från vaktbolag kommer in vid stängningsdags och kontrollerar att alla lämnat fastigheten. Kunddatorer ska finnas tillgängliga under meröppetiden eftersom en stor del av de tidningar och tidskrifter som stadsbiblioteket prenumererat på/anskaffat finns tillgängliga i elektroniskt format. Det går även att ansluta en egen bärbar dator, platta eller smarttelefon till internet genom att utnyttja bibliotekets trådlösa nät (wifi). Tillgång till kopierings-, skannings- och utskriftsenhet för användarna bör säkerställas. Tydlig skyltning och information som klargör vad som går att göra under meröppet ska finnas. Behovet av mera städning ska ses över.

Att besöka bibliotekets tidningsläsesal under meröppetid är helt och hållet på användarens eget ansvar. Varje inloggning till meröppet bibliotek är personlig. En person per inloggning gäller. Man har förbundit sig att följa bibliotekets regler. Vi polisanmäler all olaglig verksamhet. Det hoppas vi att aldrig ska behöva ske. Meröppet på biblioteket är en handräckning i förtroende till alla användare som önskar ta denna tilläggstjänst i bruk.

Utlåning är inte möjlig i tidningsläsesalen, men det ska vara möjligt att returnera sina lån på lämpligt sätt. Via kunddator är det möjligt att kontrollera sina lån, förnya sina lån, göra reserveringar och söka information.

Skede 2. (2020) Hela första våningen på stadsbiblioteket ska kunna öppnas upp för meröppet.

Detta kräver **ombyggnadsarbeten i fastighetens första våning**. Tillgängligheten till andra våningen ska förhindras, eftersom säkerheten inte är tillräcklig för meröppet på andra våningen i detta skede.

Genom att bygga en **gallergrind** för trappen och **låsa kundhissen** hindrar vi användarna från att ta sig till andra våningen. Utrymningsvägarna ska ses över med tanke på att det kommer att finnas användare i hela första våningen, användare som loggat in sig till meröppet bibliotek. I övrigt gäller vad som gäller för meröppet i tidningsläsesalen. **Utlåning och returnering** med hjälp av **automater** ska vara möjligt. Utlåningen begränsas av att andra våningens samlingar inte är tillgängliga i detta skede. Det finns inte heller någon möjlighet att få fram biblioteksmedia från magasinerna. Beställt material kan dock komma att finnas framme för avhämtning och utlåning. Befintliga automater för utlåning kan användas. **För returnering behövs en ny större automat**. Denna automat ska placeras nära den nuvarande diskens returneringspunkt och **byggas in/avgränsas** så att den kan fungera såväl under bibliotekets normala öppettider som under tider för meröppet. Utseendemässigt ska automatens framsida (och delvis även de andra sidorna) likna/passa ihop med den nuvarande lånediskens utseende och färgsättning. Detta betyder planering av **inredningsarkitekt** eller motsvarande planerare och det behöver beställas snickeriarbete för att få till denna **"möbel" som även kan beskrivas som ett rum i rummet** om man så vill. Meröppet ställer större krav på utrymme för returnerade lån vid returautomaten.

För att kunna erbjuda meröppet på biblioteket utanför ordinarie öppettid, måste bibliotekspersonalen fortlöpande göra en stor insats för detta under arbetsdagen, under den tid som biblioteket har normal öppethållning.

De datorer med kringutrustning som används av personalen vid diskarna ,två datorer vid den stora låneexpeditionsdisken vid huvudingången och en dator vid den mindre disken vid barn- och ungdomsavdelningen, ska **säkras/låsas/kapslas in och göras oåtkomliga vid meröppettider**. Detta betyder en hel del åtgärder med planering, anskaffning och installation av lämplig tilläggsutrustning.

När första våningen i sin helhet öppnas upp för meröppet behöver man även se över **skyltningen** för att få meröppet att fungera smärtfritt. En del specialhyllor och bord kommer säkert att behövas. Meröppet ändrar sannolikt på hur kundströmmarna rör sig inom husets första våning.

Belysningen i första våningen bör ses över. De vanliga lysrören i taket behöver bytas ut till mera energisnål belysning. Även hyllbelysningen behöver åtgärdas på liknande sätt. Hyllbelysningen kunde därtill sektioneras och tändas upp efterhand som det rör sig folk mellan hyllorna. Däremellan skulle lamporna i hyllbelysningen vara släckta för att spara på elkostnaderna och skona miljön på ett **klimatsmart** sätt.

Bokning av rum: Låsta rum som finns eller **rum/avbalkningar som eventuellt byggs till** hålls låsta, men kan förses med ett intelligent lås som gör att dörren kan öppnas med hjälp av en unik inloggningskod per tillfälle som den som bokar utrymmet kan få.

Skede 3. (2021) Andra våningen öppnas upp för meröppet. Hela stadsbiblioteket öppnas upp för meröppet

Innan bibliotekets andra våning kan öppnas upp för meröppet måste **kundhissen och trappan** strax intill åtgärdas.

Eftersom det handlar om ett unikt bibliotekshus med mässing och marmor i inredningen behöver det planeras ordentligt och de skydd som installeras måste smälta in i huset som helhet. **Inredningsarkitekt** eller motsvarande bör anlitas för planeringen.

När andra våningen öppnas upp för meröppet behöver man även se över **skyltningen** för att få meröppet att fungera smärtfritt. En del specialhyllor och bord kommer säkert att behövas. Meröppet ändrar sannolikt på hur kundströmmarna rör sig inom husets andra våning.

Belysningen i andra våningen bör ses över. Den vanliga belysningen i taket behöver bytas ut till mera energisnål belysning. Även hyllbelysningen behöver åtgärdas på liknande sätt. Hyllbelysningen kunde därtill sektioneras och tändas upp efterhand som det rör sig folk mellan hyllorna. Däremellan skulle lamporna i hyllbelysningen vara släckta för att spara på elkostnaderna och skona miljön på ett **klimateffektivt** sätt.

Tillgång till kopierings-, skannings- och utskriftsenhet för användarna bör säkerställas.

För att kunna erbjuda meröppet på biblioteket utanför ordinarie öppettid, måste bibliotekspersonalen fortlöpande göra en stor insats för detta under arbetsdagen, under den tid som biblioteket har normal öppethållning.

De datorer med kringutrustning som används av personalen vid informationsdisken ska **säkras/låsas/kapslas in och göras oåtkomliga vid meröppettider.**

Bokning av rum: Låsta rum som finns eller **rum/avbalkningar som eventuellt byggs till** hålls låsta, men kan förses med ett intelligent lås som gör att dörren kan öppnas med hjälp av en unik inloggingskod per tillfälle som den som bokar utrymmet kan få.

Bör noteras att:

Meröppet på bibliotek måste förverkligas utan åldersdiskriminering. Det är t.ex. inte lämpligt att förbjuda alla under 18 år att besöka biblioteket under sen kvällstid med meröppet. Eventuella ordningsproblem måste tacklas på annat sätt. Väktare kan anlitas för extra övervakning. Vårdnadshavarens ansvar och barns rättigheter behöver beaktas speciellt för användare under 15 år. Biblioteket har redan ett regelverk för utgivande av bibliotekskort till minderåriga.

Meröppet på bibliotek är inget självändamål. Meröppet på bibliotek sparar inte pengar. Det är en tilläggstjänst som erbjuds. Tillgängligheten till delar av bibliotekets serviceutbud kan ökas genom meröppet.

Meröppet bibliotek på söndagar kunde vara en bra sak, eftersom det skulle bli orimligt dyrt att ha personal på plats för normal öppethållning med full betjäning i hela biblioteket på söndagar.

Meröppet kan även relativt enkelt tas i bruk för tidiga morgontimmar under vardagar.

Meröppet kvällstid är en större utmaning, men med rätt utformning ändå fullt möjligt.

LS

Mediefostran

- samarbete med skolorna angående informationssökning och källkritik

Samarbete

Biblioteket samarbetar idag effektivt med andra bibliotek i regionen, med skolorna och med samarbetspartners inom kultursektorn.

Samarbetet med tredje sektorn i Jakobstad kunde utökas, så att biblioteket i högre grad än tidigare kunde bli en samlingsplats för föreningar och andra sammanslutningar. Som förslag kunde man inleda med en kartläggning av vilka dessa samarbetspartners kunde vara.

Efter kartläggningen går man vidare genom att kalla till möten med företrädare för de olika organisationerna.

Tillgänglighet

Arbetsgruppen rekommenderar att man noga studerar denna uttömmande skrift:

Tillgänglighetsrekommendationer för allmänna bibliotek.

Utgivare Finlands Kommunförbund. Utgiven 2017.

Rekommendationerna har tagits fram av en grupp bestående av aktiva medlemmar i ett flertal projekt finansierade av undervisnings- och kulturministeriet. Var och en av dessa har närmat sig bibliotekstjänsternas tillgänglighet ur sin egen synvinkel och det är resultaten av deras arbete som sammanfattas i denna skrift.

Skriften kan laddas ner kostnadsfritt från Kommunförbundets bokhandel på nätet.

http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3420

Mångkulturellt

Biblioteket ska även fortsättningsvis vara en plats för möten mellan olika kulturer. Det ska vara en plats för nyfikna att utforska främmande kulturer och traditioner och för andra att känna en fläkt av hemma. Biblioteket ska tillhandahålla evenemang för stadens olika språkgrupper, samt uppmuntra till förståelse och multikulturell kompetens. Bibliotekets samlingar och digitala utbud ska återspegla dess roll som kulturcentrum för alla stadens invånare.

Biblioteket kan också, i mån av behov och möjlighet, utlåta sina utrymmen, samlingar och expertis till förmån för integrationsverksamhet i staden.

Biblioteket skall stödja språkinläringen genom att anskaffa aktuell litteratur (språkkurser m.m.)